

BÁRTFA

Magyarok száma: 34 fő (2011-es adat)

Területe 5.494 hektár; népessége 6.578 lélek.

1. Földrajzi fekvése. Sáros vármegye északnyugoti részében, a Kárpátoktól kis távolságra, azok északi részének szélén 277 m. magasságban fekszik. Minden oldalról legnagyobbbrészt fenyőerdők környezik.

2. Története. Alapját szerzetesek vetették meg, cisztercita templom és klostrom építésével, amelyről IV. Béla királynak 1247-ben kiadott határjárási okmánya tesz említést és amely a települők házsorainak központját képezte. A város helye tiszafából álló őserdővel volt benőve s a telepések termőföldhöz csak fáradságos irtás útján juthattak. A telepések magyarok voltak. Alapításának kora Szt István korával egybe esik, sajnos azonban, hogy egészen a tatárjárás utáni időkig nincsen adat a város két századon át kifejtett életéről. A város neve a legrégebb-1247., 1320., 1340., 1376. és 1406. évből származó-okmányok, királyi oklevelek szerint Bártfa volt, amely név a Bárd szóból származott. Azóta a város elnevezése sok változáson ment keresztül, így 1420-ban Bartpha, 1434-ben lengyelül Bardiov, 1534-ben Barthva, Barthffa néven fordul elő az okmányokban.

A város fejlődésének alapjait IV. Béla, Róbert Károly és Nagy Lajos adták meg és az számos királyi kiváltságlevelet nyert. Bártfa kereskedelmének a 14. szdban volt nagy fejlettségét és a szomszédos államokra is kiható fontosságát igazolja, hogy Kázmér 1360-ban, Ulászló pedig 1388-ban a bártfaiakat a lengyel királyságban egészen Czenhofig a vámfizetés kötelezettsége alól saját árúikra nézve fölmentették. Nagy Lajos király 1365-ben a várost a legnagyobbbrészt cseh tolvajok ellen való védekezhetés végett a pallos joggal (jus gladii) ruházta fel. Ugyancsak Nagy Lajos emelte a várost 1376-ban Kassa és Buda városokkal egy rangba, a szabad királyi városok sorába. A városnak kőfalakkal és bástyákkal való körülövezését már 1352-ben ugyanezen király rendelte el és a falak s bástyák nagy része a mai napig fennmaradt.

A város sorsa az 1380-as évektől kezdve rosszabbra fordult. A lengyel és morva hadakkal való viszálykodás, az ország szélén elszaporodott rablócsapatok, a kóbor hadak zsarolása és különösen a királyok által kivetett nagy hadisarcok meggyöngítették a város anyagi erejét és erősen megcsappantották a lakosság számát. Zsigmond király 1403-ban engedélyt adott B.-nak, hogy megfogyatkozott lakosságát telepésekkel pótolja. Zsigmond király jóváhagyta a városnak a szabad királyi városok közé történt sorozását, azonban a városnak ezért 400 aranyat kellett fizetnie az örökös pénzzavarban lévő királynak. Zsigmond és később Mátyás alatt a szepesi városokkal együtt többször el volt zálogosítva. Ezen időben és később a 16. szdban is Bártfa különálló városként nem Sáros vármegyében, hanem „in

Zips” a Szepességben levőként szerepelt. 1453-ban V. László a várost külön címerrel ajándékozta meg.

A 16. szd B. városnak legfényesebb korszaka. Ezen században építette a város díszes székházát, amely ma is fennáll és amelyben múzeum van. Ezen században indult ki B-ról a reformáció mozgalma; a város iskolái híresek voltak és az ország minden vidékéről még a legmagasabb körök gyermekei is látogatták azokat. Ezen időben a városban három könyvnyomda volt. 1590-ben itt volt az első protestáns zsinat. 1514-ben II. Ulászló a várost törvénykezési szempontból a tábornok alá helyezte. Ezen század haladásának emléke a most is fennálló, díszes római katolikus főtemplom, amelyben 1505-ben a szűz Mária oltár, 1517-ben orgona, azonkívül több falfestmény, 1584-től 1588-ig pedig az új főhajó készült. A 17. szd rendkívül kedvezőtlen volt a városra. 1600-ban a pestis több mint 2000 embert pusztított el. 1622-ben pedig ugyanezen járvány ugyanitt. 1645-ben a kolera, 1679-ben újra a pestis dühöngött a városban. 1686-ban a városháza kivételével az egész város, a főtemplom is leégett. Ezen században a város több ostromot állott ki, 1678-ban Thököly híres kapitánya Kapossy János, 1684-ben pedig Schultz Bálint császári generális el is foglalták. A 18. szdban pestis, a katolikusok és protestánsok között vallási villongások miatt dúltak harcok, tűzvész váltakozva sújtották a várost. Csak II. József látogatása (1783) után lettek viszonyai kedvezőbbek.

A 19. szdban a városnak erődítmény jellege elvesztette jelentőségét és a polgárság terjeszkedésének szabad tér jutott. Ezen század történelme rendkívül mozgalmas időkről ad számot. 1807-ben a hármasszövetség orosz hadseregének egy része Bártfán át indult Napoleon ellen. 1821-ben I. Sándor orosz cár látogatta meg a várost, valamint a fürdőt, amikor a laibachi kongresszus befejezése után az országon átutazott. 1831-ben a kolera öt hét alatt majdnem 600 embert pusztított el. 1838-ban a jégverés 90.200 forintra becsült kárt okozott. 1840. évi aug. 11-én a városi közgyűlés kimondotta, hogy hivatalos nyelvül a magyar fog szolgálni és a latint kiküszöbölte. 1847-ben a kolerának 486 ember esett áldozatul. 1848 május 11-én Lázár tábornok és 15-én Dembinszky 18.000 főnyi serege vonult át a városon. December 7-én Friedler osztrák tábornok bevonult a városba seregével, 1849. június hóban ismét a magyarok kezén volt. Június 18-án Paskievics 50.000 orosz katonával vonult át. A szabadságharc után az osztrákok a város fejének egy Polizeidirektort neveztek ki. A kiegyezés után kedvezőbb idők következtek be. 1869-ben alakult meg a bártfai takarékpénztár részvénytársaság. 1875-ben a város elvesztette önálló törvényhatósági jogát, ami azonban haladására nézve nem volt nagyjelentőségű. 1892-ben épült ki az Eperjes-Bártfai vasút. 1895-ben épült a gimnázium, a városi közkórház, a figyelőkórház és járványkórház. 1897-ben az új

vigadó és színház, 1900-ban az állami elemi iskola, és óvoda, 1902-ben a görög katolikus templom. 1904-ben alakították át a városi székházat vármegyei múzeummá, 1906-ban létesült a Ganz cég által épített városi villamos világítási telep.

Bártfagyógyfürdőt IV. Béla 1247-ben kelt okmányában említi már meg Burcut néven. 1505-ben az okmányok arról már határozottan mint fürdőről emlékeznek meg. A források első elemzését 1791-ben Hacquet tanár és bányatanácsos végezte. 1892 óta a fürdő nagy átalakuláson ment keresztül és a város, valamint a bérlőtársaság által eszközölt beruházásokkal teljesen modern nagy fürdővé fejlődött. Itt tartózkodott Erzsébet királyné 1895. júl. 1-től 23-ig; ennek emlékére 1903-ban szobrot állítottak fel.

3. Hatóságok és hivatalok. Járásbírósági székhely, amely telekkönyvi hatósággal is fel van ruházva. A városban van szolgabírói hivatal, határrendőrkapitányság, adóhivatal, postahivatal, csendőrszakasz parancsnokság, pénzügyőri biztos hivatal, ipartestület. Katonai ügyekben a kassai 9. számú honvédkiegészítő és az eperjesi 67. számú hadkiegészítő parancsnokságokhoz tartozik a város.

4. A lakosság foglalkozása. A földművelők száma a városban csekély, mert a szomszédos falvak lakosai a város határában sok földet megvettek, ugyanezért az állattenyésztés is hátramaradott. Sok a kereskedő, építő iparos, a városi erdők fahozama kedvezően mozdítja elő a faipart, házi iparként többen foglalkoznak a játékszergyártással a gyár részére és a kosárfonással. A város három malma, a városi villamos telep bérbe vannak adva; van sörgyár, likörgyár és városi jéggyár.

5. A város határa. A város területén át a Tapoly, Brezsnik és a Lukavicza folytak, a jobb minőségű szántók ezek mellett vannak. A várost erdők környezik, nagyrészt fenyő, bükk és kevés tölgy, amelyek csekély kivétellel a város tulajdonában vannak.

6. Tervek a jövőre. Az általános csatornázás és vízvezeték tervei már majdnem teljesen készek és azok létesítése közóhaj. Tervben van a vasútnak Galicia felé való kiépítése és a város és a fürdő között villamos vasút létesítése, továbbá az iskolák szaporítása és fejlesztése, a város külterületének rendezése és a járda kövezettel való el látása.